

DOUĂ VASE DE O FORMĂ DEOSEBITĂ DESCOPERITE ÎN AȘEZAREA DE LA TRAIAN—DEALUL VIEI

de HORTENSIA DUMITRESCU

Cele două vase ceramice, despre care va fi vorba mai jos, provin din așezarea de la Traian-Dealul Viei, fiind scoase la lumină prin săpăturile din anul 1961.

Descoperirea așezării de la Dealul Viei (satul Traian, Com. Zănești, jud. Neamț) se datorește pr. C. Matasă, care încă din anul 1951 a efectuat aici săpături pentru Muzeul de arheologie din Piatra Neamț. Ulterior, în calitate sa de membru în colectivul șantierului Traian-Dealul Fintinilor, pr. C. Matasă a condus lucrările „sectorului” Dealul-Viei al șantierului Traian, până în anul 1954.

Din anul 1956, săpăturile au fost reluate de colectivul șantierului arheologic Traian al Institutului de arheologie al Academiei R. S. România și au continuat, cu unele întreruperi, până în anul 1961.

Așa cum s-a spus, în săpăturile anului 1961 au fost descoperite și aceste două vase, între resturile locuinței nr. 1, la adâncimea de 0,60 m, în șanțul IX, care traversa locuința și anume: primul vas s-a descoperit într-un complex ceramic *in situ*, specific acestei așezări; iar cel de al doilea vas era la o mică distanță de unele complexe de oase și unelte din apropiere, — între care un topor calapod și un topor-ciocan perforat, fiind acoperit de dărămăturile aceleiași locuințe.

Prin forma lor deosebită, deoarece prezintă particularitatea unui fund conic (fig. 1 și 2), aceste vase au fost considerate dintru început ca o descoperire interesantă, întrucât ele se diferențiau de formele tipice ale vaselor din repertoriul propriu al așezării de la Dealul-Viei.

Primul vas, găsit întreg, printre alte vase aparținând fazei Precucuteni I, are înălțimea de 12,5 cm, diametrul gurii de 6,5 cm, grosimea peretelui, în dreptul buzei, ușor accentuată, fiind de 0,5 cm. La 0,5 cm sub buză, se observă o ușoară gîtuitură. Suprafața vasului prezintă un grad înaintat de corodare și este de culoare cenușie, avînd pe alocuri cîteva pete ceva mai închise, castaniu-roșcate. În unele porțiuni, unde pojghița superficială s-a desprins, apare și dedesubt aceeași culoare a pastei, cenușie-vînătă tipică pentru specia ceramicii de origină mai veche din așezarea de la Dealul-Viei, căci, așa cum se știe, ea se leagă genetic de ceramica liniară cu note muzicale.

Așadar, deși prin calitatea și prelucrarea pastei, vasul face parte din materialele ceramice specifice așezării de la Dealul-Viei, totuși, prin fundul

său ascuțit, vasul se deosebește de celelalte piese cu care a fost găsit împreună, avînd o formă general-ovală, prelungă, cu profilul rigid ca al unui cornet, fără să sugereze însă forma de rîyon.

Intr-adevăr, deși prin gîuitura amintită, marginea gurii este individualizată intrucitva față de rest, nu este vorba de o linie de profil mai evoluată în S, căci ea rămîne dreaptă, la început pornind chiar vertical. Jumătatea superioară a vasului este cvasi-cilindrică, îngustîndu-se apoi treptat, spre a se termina cu un fund conic, dar ușor rotunjit (fig. 1/1).

În privința decorului, vasul se integrează uneia dintre grupele caracteristice așezării de la Dealul-Viei¹, intrucit s-au folosit tehnica și motivele întrebuintate frecvent în ornamentarea speciei ceramice cenușii: benzi înguste umplute cu liniuțe paralele sau puncte ca și grupe de incizii fine de diferite aspecte, apăsate în pasta moale a vasului. Din cauza corodării uneori excesive, decorul de pe vas, dispus în mod oarecum capricios (fig. 2/1a—1b), a pierdut din prospețimea aspectului său inițial. Pe lingă aceasta, trebuie adăugat că nici execuția nu pare să fi fost prea precisă. Astfel, începînd de sub buză, scobitura ușoară este subliniată printr-o serie de împunsături făcute cu un virf ascuțit. De aici pornesc pieziș spre fund, arcuindu-se ușor, două benzi a căror lățime este inegală în desfășurarea lor. De pildă banda mai lată are la început lățimea de 1 cm, lărgindu-se pe parcurs, și atinge spre fundul vasului, unde rămîne deschisă, lățimea de 2 cm. Această bandă decorativă este umplută cu liniuțe scurte, dispuse longitudinal în două-trei șiruri paralele, scobite în pasta vasului cu ajutorul unui virf ascuțit, sau eventual prin impresiune cu unghia. La o distanță de 3 cm s-a trasat o a doua bandă, mai îngustă și mai puțin piezișă, care la locul de pornire are o lățime de 0,6 cm, atingînd spre fundul vasului, unde se întrerupe, lățimea de 1 cm și rămînînd astfel deschisă la capătul său inferior; și ea este umplută în același fel de linioare, dispuse de această dată numai în două șiruri paralele. Pe anumite porțiuni liniuțele lipsesc, fiind șterse prin roaderea suprafeței. Spațiul îngust, lat de 3 cm, dintre aceste două benzi a rămas nedecorat. La dreapta benzii mai late se desfășoară un cîmp ornamentat, care cuprinde restul suprafeței vasului, avînd lățimea de circa 18 cm. Decorul constă și de data aceasta din benzi ușor incizate, care au tendința de a se roti spiralic pe peretele vasului. Tot de sub buză pornește o bandă trasată pieziș, de o lățime variabilă, care se lărgeste treptat, oprindu-se pe latura stîngă a benzii mai înguste și fiind în întregime umplută cu impresiuni mici triunghiulare. Paralele într-o oarecare măsură cu această bandă, plecînd tot de sub buză, alte două benzi mai înguste se desfășoară arcuit pe suprafața vasului, mergînd ca și în cazul precedent, pînă la aceeași bandă oblică (fig. 2/1 b). În partea lor superioară, aceste două benzi înguste sînt umplute cu liniuțe paralele, incizate, ușor piezișe de la dreapta spre stînga; în schimb, în a doua porțiune, în locul liniuțelor se află mici impresiuni rotunde sau triunghiulare, în parte șterse. O a patra bandă piezișă pornește de pe latura dreaptă a primei benzi late și, după ce descrie o mișcare curbă, ceva mai amplă, se oprește ca și celelalte, foarte aproape de fund. La rîndul său, este umplută cu mici impresiuni; unele rotunde și celelalte triunghiulare. Distanța dintre ultimele benzi mai înguste se mărește pe măsură ce ele se apropie de fundul vasului. După

cum s-a putut vedea, decorul în ansamblul său nu indică o concepție prea clară și nici execuția nu este deosebit de îngrijită.

Al doilea vas cu fundul ascuțit (fig. 1/2 și fig. 2/2) este ceva mai mic, avînd următoarele dimensiuni: înălț. 12,3 cm, diametrul gurei 0,6 cm, grosimea buzei 0,4—0,5 cm. O parte din peretele lui, pînă înspre gură, lipsește și a fost întregit. Este lucrat din aceeași pastă ca și primul, avînd de asemenea suprafața de culoare cenușie, corodată. De formă prelungă și cu fundul ascuțit, și acest vas are aceeași ușoară gîtuitură sub buză. De data aceasta, decorul este conceput și realizat mai organic, fiind adecvat forme general-conice a vasului (fig. 2/2). Compoziția ornamentată constă din câteva benzi înguste care se desfășoară spiralic pe toată suprafața vasului, pornind de sub buză și ajungînd pînă la fund, descriind șapte spire, după cît putem deduce în starea actuală. Benzile sînt umplute cu linii paralele. Distanța dintre benzi nu este totuși egală. În spațiile intermediare se află caneluri aproape tocite, urmînd același traseu. Deși execuția nu este nici în acest caz perfectă, ea este însă mai îngrijită, iar efectul decorativ este mai pregnant, întrucît motivul, judicios ales, convine acestei forme.

Prin tehnică și elementele decorului și, după cum s-a arătat, și prin factura pastei, nu se poate pune problema unor exemplare străine de mediul local, vasele fiind cu siguranță lucrate la fața locului în așezarea de la Dealul-Viei. Ele rămîn însă străine prin forma lor care, este evident, a fost împrumutată dintr-un alt mediu cultural.

Constatăm însă că în nici una dintre culturile neo-eneolitice cunoscute pe teritoriul țării noastre, cît și în regiunile învecinate dinspre vest și sud, această formă nu apare în contextele lor, azi îndeajuns de bine cercetate. Se impune deci să ne îndreptăm înspre răsărit, spre cele mai apropiate culturi neo-eneolitice din R.S.S. Ucraina și anume spre cele două culturi care ocupă ariile cuprinse între fluviile Nistru și Bugul de Sud, ca și între Nipru și Donet, cu numeroasele variante, datorite expansiunii lor teritoriale mai tîrzii.

Materialele acestor interesante culturi-unelte, ceramica, urmele locuințelor etc. — provenite din săpături mai vechi și mai noi, au fost în ultimele decenii studiate pe larg după criterii stratigrafice și tipologico-stilistice și apoi structurate de către arheologii ucrainieni² în perioade cronologice. Într-adevăr, în culturile Bug-Nistru și Nipru-Donet, forma de vas cu fundul ascuțit nu numai că există, dar constituie elementul cel mai tipic al inventarului ceramic, avînd aici un caracter străvechi și tradițional și menținîndu-se de-a lungul diferitelor faze și variante ale acestor culturi. Cu drept cuvînt s-ar putea spune că această formă are rolul unei forme conducătoare, care va persista alături de forme mai noi, cu profilul în S și chiar de acelea cu fundul plat, pînă în plină epocă eneolitică.

Analizînd mai îndeaproape forma vasului cu fundul ascuțit în toate aspectele ei evolutive, remarcăm o constantă care nu poate fi trecută cu vederea și anume: dimensiunile relativ mari pe care le prezintă acest tip de vas în cadrul culturilor și grupelor culturale locale amintite. Vasele respective sînt adînci și cu gură largă, caractere prin care ele sînt integrate în categoria oalelor acestor culturi. Evident, această clasificare nu poate fi valabilă și pentru cele două vase în chip de cornet de la Dealul Viei.

Asemănarea lor cu tipul ceramic așa de frecvent în culturile din regiunile răsăritene de silvo-stepă, de la Nistru pînă la Nipru și afluenții lui, și apoi mai departe spre sud pînă la Marea de Azov, se rezumă deci la particularitatea comună a fundului ascuțit. Fără îndoială însă că aceasta reprezintă un element de asemănare esențial, deși de caracter oarecum general. Dacă mai adăugăm și împrejurarea că nu am putut găsi analogii propriu-zise pentru profilul drept al celor două vase de la Dealul-Viei în nici una dintre fazele culturilor Bug-Nistru și Nipru-Donet, aceasta poate servi ca o dovadă în plus împotriva tezei unui import. În această situație, credem că apariția acestei forme de vas în regiunile noastre se datorește unui fenomen de infiltrație superficială, explicabil prin atracția noului pe care o va fi exercitat tocmai prin particularitatea acestui fund ascuțit și oarecum nefuncțional pentru mentalitatea purtătorilor culturilor central-și sud-est europene, care, dintru început, după ușoarele tatonări impuse de forma semisferică a primelor lor produse ceramice, optaseră definitiv pentru vasele cu fundul plat. Dacă subliniem și faptul relevant că forma vaselor de la Dealul-Viei nu proliferază în mediul de adopțiune, cele două vase rămînînd singuratice și oarecum singulare, se accentuează caracterul lor de vase rare, cărora nu li s-a atribuit o funcționalitate de uz comun.

Nu avem deocamdată destule elemente pentru a putea preciza unde anume s-a efectuat recepția acestei forme, sau cel puțin cunoașterea ei și apoi reproducerea ei, eventual mai tardivă, în mediul culturii Precucuteni I, fie și numai pe baza unor reminiscențe.

Constatăm însă că, între ariile celor două culturi Bug-Nistru, ca donatoare, și cultura Precucuteni I, care a primit această formă cu fundul ascuțit, există un vast teritoriu; căci, după cum se știe, aria de formare a culturii Precucuteni I s-a întins din SE Transilvaniei și din Moldova de vest spre răsărit, iar cel puțin pînă azi nu cunoaștem așezări de acest fel care să fi depășit valea Siretului. Cartografierea culturilor răsăritene prin delimitarea extinderii lor teritoriale³ ne indică în chip concret că, la un moment dat, spre mijlocul și sfîrșitul mileniului V î.e.n. (4500—4200 î.e.n.), ariile culturii Bug-Nistru și a culturii ceramice liniare cu note aproape se atingeau pe linia de mijloc a Nistrului.

Sînt cunoscute așezările cu ceramica liniară cu note muzicale de la Nezvisko, Torskoie, Zveniacion și așezările oarecum învecinate aparținînd culturii Bug-Nistru de la Pecior, Samciînți, Sokolți, Skibinți etc. Contactele culturale între aceste două culturi limitrofe sînt sigure, căci pe baza pieselor ceramice de import, provenind din cultura liniară cu note muzicale, prof. N. V. Danilenko⁴ a putut stabili sincronizarea fazelor culturii Bug-Nistru (sfîrșitul fazei III, Pecior, și faza IV, Samciînți)⁵, cu cultura ceramicii cu note muzicale, care ocupa teritoriul de la vest și nord-vest de aria culturii Bug-Nistru.

Întrucît aceste relații sînt dovedite, este firesc să le considerăm și bilaterale. În acest caz, s-ar putea atribui culturii ceramicii liniare cu note muzicale un rol de intermediar, care ar fi vehiculat pînă în mediul culturii Precucuteni I această formă de vas tipică bugo-nistriană, cu virful ascuțit. Totuși, în cuprinsul culturii liniare cu note muzicale nu s-au găsit vase de această formă. Ipoteza nu s-ar putea deci susține decît dacă am presupune

că această formă cu fundul ascuțit a fost copiată în alt material (lemn) și ar fi fost apoi transmisă mai departe.

Deoarece cele două vase cu fundul ascuțit nu pot fi socotite o formă specifică precucuteniană și nu reprezintă o moștenire liniară, credem că prezența lor în mediul precucutenian nu ar putea fi explicată decât printr-o transmisiune indirectă de la distanță.

Faptul că în ultima fază (VI) a culturii Bug-Nistru (Hmelniți) ⁶ apar în acest mediu unele fragmente ceramice străine acestei culturi și în care recunoaștem unele particularități proprii stilului vîoi și dinamic al decorului ceramicii Precucuteni I și II, ne determină să ne întrebăm dacă nu cumva încă din faza V (Savran) a culturii Bug-Nistru s-a putut ajunge la un contact cu cultura Precucuteni, care, după cum se știe, încă din faza II-a s-a extins pînă aproape de Nistru ⁷, și de la care va fi preluat aceste elemente. Este vorba de motivele rezultate din bifurcarea și trifurcarea capetelor liniilor sau benzilor decorului spiralic, cit și de micile triunghiuri și ovale duble sau triple, mai adînc scobite, de aspect floral, care abundă în cultura Precucuteni I⁸, constituind una din notele sale caracteristice și care au trecut și în faza Precucuteni II.

Este simptomatic și faptul pe care îl subliniem aici, că transferul și importul acestor elemente decorative precucuteniene se face în ultimele faze ale culturii Bug-Nistru și anume atunci cînd triburile acestei culturi sînt împinse înspre vest, prin presiunea exercitată asupra lor de purtătorii culturii Nipru-Donet. După observațiile cercetătorilor ucraineni, la sfîrșitul mileniului V și la începutul mileniului IV î.e.n. cultura Nipru-Donet se găsea într-o perioadă de intensă expansiune spre regiunile culturii Bug-Nistru, adică înspre vest și sud ⁹.

În orice caz, și împotriva aparențelor, orizontul culturii Precucuteni I nu poate fi sincron cu faza VI a culturii Bug-Nistru, deoarece el a urmat după cultura liniară cu note muzicale, paralelizată, după cum am văzut, cu faza IV Bug-Nistru, așa încît ar trebui paralelizat, ca și faza Precucuteni II, cu faza Bug-Nistru V (Savran).

Pe de altă parte, este limpede că faza Tripolie A nu s-a născut din cultura Bug-Nistru, deoarece toate formele și ornamentele sînt total diferite. Tripolie A nu este decât aspectul răsăritean al culturii Precucuteni III, așa cum el apare și în așezarea de la Luka-Vrublevetșcaia ¹⁰ și în stratele superioare din insula Mitikov ¹¹. După cum dovedesc formele, tehnica și motivele ornamentale ale ceramicii, ca și statuetele din așezarea de la Luka-Vrublevetșcaia, ele corespund fazei Precucuteni III, dezvoltată organic din fazele ei anterioare. Dar asupra acestui aspect al problemei nu putem stăruia aici.

NOTE

¹ Hortensia Dumitrescu, *Șantierul Traian*, SCIV, V, 1—2, 1954, p. 52—53.

² Între cele mai importante monografii apărute în ultimii ani, cităm; V. N. Danilenko, *Neolit Ukraini*, Akademiia Nauk Ukrainskoi SSR, Institut Arheologii, Kiev, 1969 și D. Ia. Telegin, *Dnipro-Donetika Kulitura*, Akademiia Nauk Ukrainskoi SSR, Institut Arheologii, Kiev, 1968.

- ³ D. Ia. Telegin, *O Kuliturno-territorialinom clenonii i periodizaii Neolita Ukraini i Belorusii*, Sovetskaia Arheologiia, Moscova, 1971, p. 6, fig. 1 (schita de hartă).
- ⁴ V. N. Danilenko, *loc. cit.*, p. 66 fig. 16/10, 11, 12, 13, în faza IV a culturii Bug-Nistru, la Samcintî (pe Bugul meridional).
- ⁵ După D. Ia. Telegin, aceste faze corespund perioadei a II-a a cronologiei sale (4500—3800), pe care o caracterizează drept faza dezvoltată a culturii Bug-Nistru. Între cronologiile stabilite de cei doi învățați ucrainieni se constată un decalaj. Într-adevăr, V. N. Danilenko (*loc. cit.*, p. 149—157 și tabloul sinoptic de la fig. 154) pune începutul vechilor culturi neolitice răsăritene la mijlocul mileniului al VII-lea î.e.n. și împarte materialele arheologice aparținând culturii Bug-Nistru și Sursk-Nipru în șase perioade cronologice, ultimele două a V-a (Savran) și a VI (Hmelniți) reprezentînd neoliticul tîrziu (mijlocul mil. IV î.e.n.). În schimb, D. Ia. Telegin (*loc. cit.*, p. 22, 23, fig. 18), socotește începutul culturilor vechi ucrainene la o dată mai joasă, anume la mijlocul mileniului VI î.e.n. (5500) și construiește cinci perioade arheologice, primele două aparținînd epocii neolitice, iar ultimele trei perioade eneoliticului, care durează pînă la anul 2000 î.e.n. În acest fel, decalajul dintre respectivele cronologii reprezintă un întreg mileniu.
- ⁶ V. N. Danilenko, *loc. cit.*, p. 188, fig. 139, 1, 4, 7; p. 22, fig. 3, faza VI, 5. Este surprinzător faptul că aceste elemente precucuteniene au fost vehiculate de cultura Bug-Nistru împreună cu ceramica sa proprie pînă în îndepărtata insulă Sursk, de la cataractele Niprului. Pe baza acestor importuri, V. N. Danilenko stabilește contemporaneitatea dintre culturile Bug-Nistru și Sursk-Nipru, care își încheie amîndouă evoluția după sfîrșitul fazei VI. Cultura Sursk-Nipru va fi asimilată de cultura Nipru-Donet, ajunsă la apogeu.
- ⁷ Vezi așezarea Florești, pe Răut. Săpături T. Passek, 1956—57. În această așezare, T. S. Passek a descoperit un vas de o formă conică asemănătoare cu cele două vase de la Dealul-Viei, dar datînd din faza Precucuteni II (v. *Nootie otkritiia territorii SSSR i voprosi Dunaisko-Dnestrovskogo Mejdureciia*, Sovet. Arch. 1958, 1. p. 28 și urm. fig. 6/8). Decorul spiralic trasează însă motive deosebite de acelea de pe vasele de la Dealul-Viei, realizate de data aceasta prin tehnica exciziei. T. Passek nu discută în articolul citat această formă neobișnuită în mediul local, singura mențiune fiind legenda figurii respective: „un mic picior de vas, gol în interior”. Spre deosebire de vasele de la Dealul Viei, marginea superioară nu este articulată, ci este retezată brusc spre interior. Această margine este parțial deteriorată, prezentînd lateral o mică prelungire, ceea ce sugerează că vasul era probabil legat de o altă jumătate similară, făcînd parte dintr-un vas dublu. De altfel, avem unele indicii că astfel de mici vase de tipul „solniță”, cu corpurile conice, existau și în așezarea din faza Precucuteni I de la Dealul Viei.
- ⁸ H. Dumitrescu, SCIV, V, 1—2, 1954, p. 53 și 55, pl. II și pl. V; *Materiale*, IX, p. 56, fig. 10, 11, 12.
- ⁹ D. Ia. Telegin, *Dnipro-Donetska Kulitura*, Kiev, 1968, p. 253.
- ¹⁰ Încă de la primele descoperiri din așezarea Precucuteni I de pe Dealul-Viei semnalăm un impuls înspre răsărit, ilustrat prin existența în contextul ceramicii pretripoliene de la Luka-Vrublevețcaia a unor elemente decorative proprii ceramicii Precucuteni I; cf. SCIV, V, 1—2, 1954, p. 53 și nota 1; S. N. Bibicov, *Rannetripolskoe poselenie Luka-Vrublevețkaia na Dnestre*, Moscova, 1953, p. 354, pl. 62, pl. 67 fig. 8. Materialele arheologice din această așezare se pot încadra foarte bine în faza Precucuteni III, pe cînd celelalte materiale ceramice, pe care S. N. Bibicov le consideră ca ne caracteristice pentru această așezare (*loc. cit.*, pl. 65—69), nu se par totuși înrudit cu celelalte, deși ceva mai vechi, și ar putea corespunde unui nivel anterior, poate corespunzînd cronologic, după unele indicii, fazei Precucuteni II. V. N. Danilenko, *loc. cit.*, p. 146, fig. 123, 3, 9; p. 154, fig. 128, 1, 3, 5, consideră aceste elemente ca locale și le atribuie fazei VI (Hmelniți) a culturii Bug-Nistru.
- ¹¹ Și fragmentele ceramice descoperite în stratele superioare din insula Miticov, pe Bugul Meridional (N. V. Danilenko, *loc. cit.*, p. 74, fig. 28), prin decorul de linii incizate, siruri de puncte, mici ovale scobite și caneluri, sînt tipice Precucuteni III-Tripolie A timpuriu și nu arată nici un fel de legătură organică cu fazele anterioare ale culturii Bug-Nistru. Teza susținută de N. V. Danilenko a unei evoluții autohtone, deși cu multiple influențe balcano-dunărene, pînă în această ultimă fază VI, a culturii

Bug-Nistru, rămâne totuși foarte greu de urmărit. În schimb, cultura Precucuteni III apare ca o entitate de sine stătătoare, bine încheiată, cu o dezvoltare destul de clară și e bogat reprezentată prin numeroasele așezări cunoscute pe teritoriul patriei noastre.

DEUX VASES D'UNE FORME PARTICULIÈRE DÉCOUVERTS DANS LA STATION DE TRAIAN-DEALUL VIEI

RÉSUMÉ

Les fouilles de 1961 entreprises par nous dans la station de Traian-Dealul Viei (commune de Zănești, dép. de Neamț) de la culture Precucuteni I, ont mis au jour, parmi les restes d'une habitation et à côté de matériaux typiques de cette culture, deux vases d'une forme particulière, au fond pointu (fig. 1 et 2).

La pâte grise, la technique et les motifs du décor sont les mêmes que pour les autres vases découverts dans cette même station et sont dus au composant rubané de la culture Precucuteni. Il est donc certain que les deux vases en question ont été travaillés sur place. Leur forme est cependant étrangère au milieu précucutenien et ne trouve pas ses pareilles dans la céramique des autres cultures néo-énéolithiques du centre-est et du sud-est de l'Europe. Les seules analogies d'ordre général se retrouvent dans les cultures situées plus à l'est, celles du Bug-Dniestr et du Dniepr-Donetz, bien que les vases à fond pointu de ces deux cultures soient généralement plus grands et fassent partie de la catégorie des pots, tandis que les vases de Dealul Viei sont plus petits et ont plutôt l'aspect des cornets. Il est cependant certain que cette forme n'est pas inventée sur place, mais a été empruntée de la culture du Bug-Dniestr. Vu que les aires de diffusion des cultures Precucuteni et du Bug-Dniestr ne se touchent pas, nous devons trouver l'explication de cet emprunt. Du moment que, selon le prof. V. N. Danilenko, la culture rubanée à notes de musique et la IVe phase (Samcinți) de la culture du Bug-Dniestr (vers la fin du Ve et le début du IVe millénaire av. n.è.), auraient été synchrones, nous serions tentés d'attribuer à la céramique rubanée à notes de musique le rôle d'intermédiaire pour la transmission de cette forme à fond pointu au milieu culturel de Precucuteni I. Il n'y a cependant dans le répertoire des formes de la culture rubanée aucune forme similaire, ce qui pourrait indiquer que celle-ci aurait été d'abord imitée en bois, explication qui ne nous satisfait point.

De la dernière phase, la VIe (Hmelniți) de la culture de Bug-Dniestr, datent quelques tessons de céramique, étrangers au milieu local, qui, selon nous, ont des particularités décoratives propres au style dynamique de la céramique des phases Precucuteni I et II, ce qui nous détermine à nous demander si ces deux cultures n'auraient pu arriver en contact pendant la phase V (Savran) de la culture du Bug-Dniestr, c'est-à-dire aussi pendant la phase Precucuteni II, dont les restes ont été découverts tout près de Dniestr (à Florești sur le Răut).

En tout cas, l'horizon culturel Precucuteni I ne peut être synchrone de la VIe phase de la culture du Bug-Dniestr, car il suit immédiatement après la céramique rubanée à notes de musique, contemporaine, selon N. V. Danilenko, de la IVe phase (Samcinți) de la culture du Bug-Dniestr. En même temps, le faciès culturel de la station de Luka-Vrublevkaia, sur le Dniestr, ainsi que des tessons des couches supérieures de l'île de Mitkov (sur

le Bug méridional), rangés par V. N. Danilenko, qui les considère développés grâce à une évolution locale, dans la VIe phase (Hmelniț) de la culture du Bug-Dniestr, appartiennent d'une manière certaine à l'aspect oriental de la culture Précucuteni III, c'est-à-dire à la phase Trypolie A, comme le prouvent les formes et le décor de la céramique de cette station, ainsi que la plastique anthropomorphe typique pour la phase Précucuteni III.

LÉGENDE DES FIGURES

Fig. 1. Les deux vases à fond pointu de Traian-Dealul Viei.

Fig. 2. 1 a et 2, dessins de deux vases de Traian-Dealul Viei; 1 b, le décor développé du vase no. 1 a.

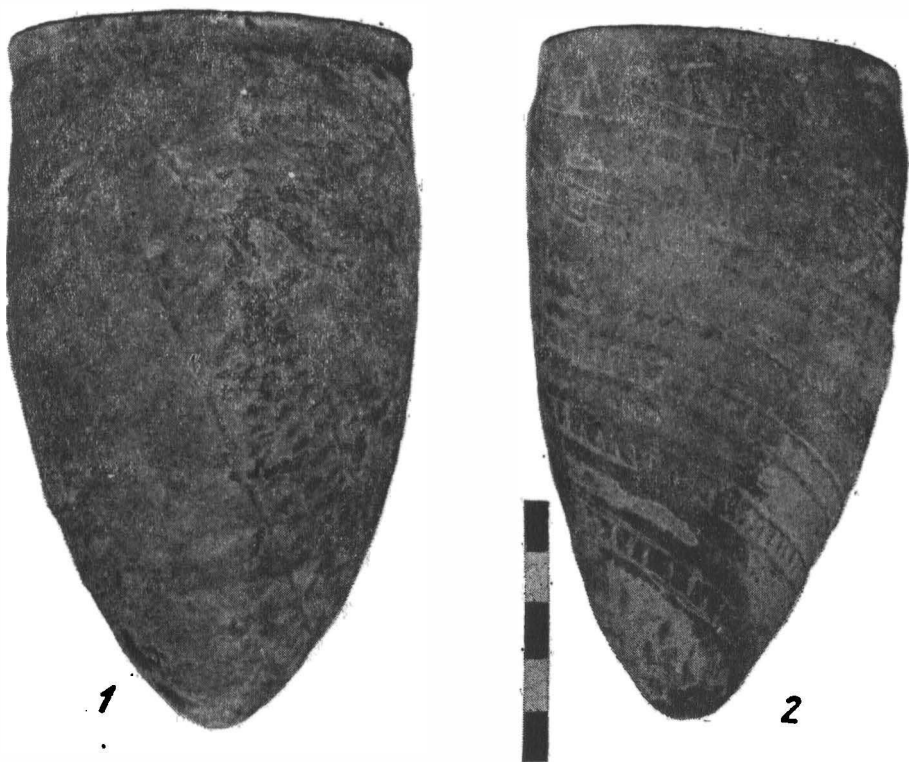

Fig. 1. Cele două vase din neolitic / de la Dealul Viei.

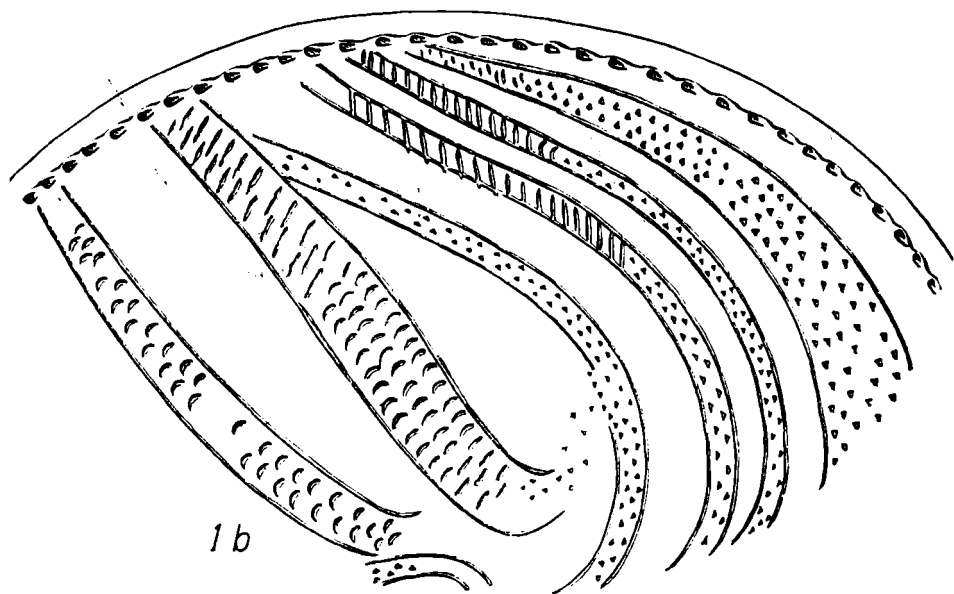
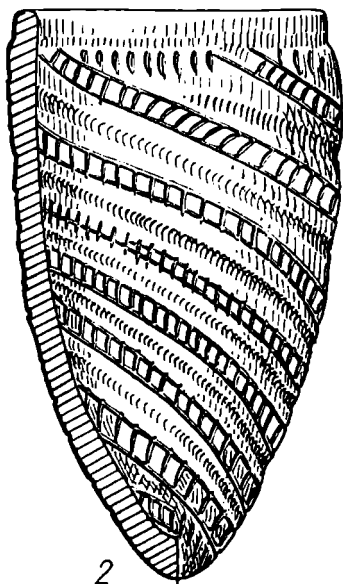
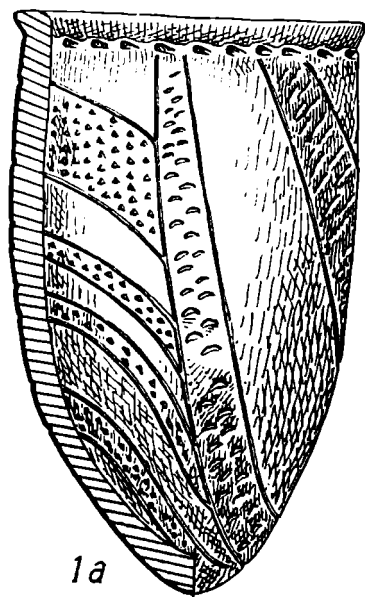

Fig. 2. 1 a și 2, desenul celor două vase de la Traian-Dealul Viei; 1 b, decorul desfășurat al vasului de la nr. 1 a.